

характеризується значущістю забезпечення безпеки людини в системі особистісних і соціальних цінностей, безпечної поведінки її як у повсякденному житті, так і в умовах надзвичайних ситуацій, рівнем захищеності від загроз і небезпек в усіх сферах життєдіяльності.

Культура безпеки в багатьох країнах стала предметом уваги вищих ешелонів влади, а державними органами з регулювання безпеки в різних сферах визнана одним із основних стратегічних напрямів їх діяльності. Так, концепцією сталого розвитку, прийнятою в 90-ті роки минулого століття, дії, спрямовані на забезпечення безпеки людей в усіх сферах життєдіяльності людства (матеріально-виробничої, побутової, соціально-політичної, культурної та духовної), визнані пріоритетними у діяльності світової спільноти в умовах глобалізації.

Кодекс Цивільного захисту України (ст. 41) визначає поняття культури безпеки як сукупність цінностей, стандартів, моральних норм і норм поведінки, спрямованих на підтримання самодисципліни як способу підвищення рівня безпеки [4].

Отже, на мою думку, подальший розвиток культури безпеки життєдіяльності людини і суспільства в цілому можливий за умови реалізації наступних основних ідей. По-перше, відокремлення як найвищого пріоритету життя людини, тобто вся діяльність індивідів і суспільства в галузі безпеки життєдіяльності повинна бути спрямована на мінімізацію людських втрат і постраждалих. По-друге, відмова від розгляду проблем безпеки людини, суспільства, держави, світового співтовариства ізольовано, окремо одне від одного, та сприйняття їх як єдиного системного, взаємозумовленого та взаємозалежного комплексу. По-третє, вважається необхідним перегляд державної політики у цій сфері, перегляд нормативно-правової бази та гармонізація її з міжнародним законодавством з метою урегулювання відносин у сфері охорони праці та підвищення відповідальності за її дотримання; а державним органам регулювання виробничої безпеки – дотримуватися принципів культури безпеки при здійсненні наглядової та ліцензійної діяльності. По-четверте, вважаємо за необхідне, посилення ролі безпекових дисциплін в освітньому процесі, адже знання людина повинна отримувати на усіх етапах освітнього процесу, починаючи зі шкільного.

Список використаної літератури

1. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Кодекс Цивільного захисту України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403%D0%B0-17>.
3. Культура безопасности. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sunpp.mk.ua/ru/safety/safety_culture.
4. Технологический уклад. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Технологический_уклад

ПОЗИТИВНА МОТИВАЦІЯ У ФОРМУВАННІ ЕЛЕМЕНТІВ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕЧНОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПРИ ВИКОНАННІ ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ

*Дудка І. О.
м. Полтава*

Трактування навчання у контексті сучасної освітньої парадигми виявляється в обґрунтуванні цього процесу як активної пізнавальної діяльності студентів, що спрямований на їхній розвиток, оволодіння знаннями й уміннями, пов'язаними з реальним життям, відповідає інтересам кожної особистості. Процес навчання елементів культури безпечної життєдіяльності повинен здійснюватись у нерозривній єдності з

вихованням й інтенсифікувати роль самої молоді людини, її активності у процесі самоствердження, спонуками якої є її інтереси, потреби, бажання тощо. Головною ж функцією педагога є керування процесом пізнавальної діяльності студента, сприяння й підтримка його у досягненні успіхів, розвиток у нього інтересу до знань у галузі безпекознавства [1, 7].

Одним із напрямків вирішення проблеми є формування високої внутрішньої культури населення і, насамперед, молоді, що, головним чином, визначається рівнем освіти з питань безпеки та захисту населення, оскільки рівень безпеки суспільства значною мірою залежить саме від якості освіти у даній сфері.

У багатьох літературних джерелах питання культури безпечної діяльності людини розглядається переважно у межах культури особистості. Відомими є дослідження змісту «культури безпеки життєдіяльності» (Ю. Воробйов, М. Зоріна, І. Немкова), а також формування «культури безпеки» (С. Данченко, Ю. Іванов), «культури особистої безпеки» (В. Мельник, В. Мошкін) і «масової культури безпеки» (В. Ляшко, А. Снегірьов); формування культури безпеки життєдіяльності в школі (С. Якушева, В. Мошкін); прищеплення культури безпечної діяльності студентам у вищій школі (В. Сапронов, В. Гафнер, О. Шароватова, Л. Сорокіна, М. Зоріна, В. Михайлюк).

Методологічною основою формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя учнів на уроках трудового навчання при виконанні творчих проєктів є гуманістична модель технологічної освіти, сутність якої полягає у створенні сприятливої соціокультурної ситуації, готовності до формування у них суспільно значущої ціннісної життєвої стратегії. Рівень цієї готовності характеризується здатністю учнів перетворювати зовнішні вимоги на внутрішні спонуки, мотиви поведінки з пробудженням їх самосвідомості і відповідальності за власну культуру здоров'я [2, 6].

Поняття «культура безпечної життєдіяльності» розглядається у співвідношеннях: здоров'я – культура безпечної життєдіяльності – культура здоров'я.

Здоров'я за визначенням ВООЗ – це стан повного фізичного, душевного та соціального благополуччя, тобто здоров'я розглядається не лише як ресурс, а як мета життя.

Результатом сформованості здорового способу життя є культура безпечної життєдіяльності як інтегративна якість особистості і показник вихованості, що забезпечує певний рівень знань, умінь і навичок формування, відтворення та зміцнення здоров'я і характеризується високим рівнем культури поведінки стосовно власної безпечної життєдіяльності та оточуючих.

Методологічним підґрунтям є діяльнісний і системний підходи до формування позитивної мотивації у формуванні елементів культури безпечної життєдіяльності учнів при виконанні творчих проєктів.

Вирішальною ланкою впровадження проєктного навчання в загальноосвітній школі є вчитель. В технології проєктної діяльності роль вчителя істотно змінюється, оскільки робота із створення творчого проєкту вимагає від нього не стільки викладання, скільки створення умов для активної діяльності учнів. Вчитель стає ініціатором, координатором, менеджером, консультантом, експертом, фасилітатором, а не виконавцем. При цьому повинен сам уміти створювати творчі проєкти, мати широкий кругозір, високий рівень культури, творчі та комунікативні здібності [4, 5].

Змінюється роль вчителя і не лише в проєктному навчанні. З носія знань і інформації, що повідомляє учням те, що, на його думку, вони повинні знати, пасивно засвоївши, вчитель перетворюється на організатора діяльності і колегу у рішенні поставленого завдання, добуванні необхідних знань і інформації з різних джерел.

Аналіз наукових досліджень свідчить, що науковці відзначають ускладнення під

час переходу вчителя з ролі партнера і порадирика в проектній роботі до жорсткого управління волею учнів, до ролі контролера і оцінювача в традиційній системі. Робота над творчим проектом допомагає збудувати безконфліктну педагогіку, разом з учнями знов і знов пережити натхнення творчості, перетворити освітній процес з нудної примусової роботи в результативну творчу роботу.

Вчитель, що застосовує в своїй педагогічній практиці метод проектів, повинен:

- створити плідне мотиваційне середовище;
- створити відповідне освітнє середовище;
- визначити, чому повинні навчитися учні в результаті діяльності;
- уміти використовувати прості приклади, для пояснення складних явищ;
- представляти можливі способи презентації ситуацій для осмислення проблеми дослідження;
- організувати роботу (у малих групах, індивідуальну);
- володіти способами організації обговорення в групах методів дослідження, висунення гіпотез, аргументації висновків і т.д.;
- консультувати (за методом підказок);
- сформулювати критерії об'єктивної оцінки.

Заздалегідь готових рішень немає. Є лише процес роботи над творчим проектом. Професіоналізм вчителя виражається в тому, наскільки упевнено може він спланувати роботу учнів над творчим проектом, забезпечити здивування і мотивацію до праці, щоб завдання було ні надмірно легким, ні надмірно важким, і знаходилося в зоні розвитку кожного учня. Ремесло вчителя полягає в тому, щоб уміти контролювати лише ключові моменти (етапи) виконання проекту, віддаючи право ухвалення рішень учневі.

Провідна роль у вирішенні зазначеної проблеми належить учителю, який усвідомлює необхідність цілеспрямованої діяльності щодо збереження життя й зміцнення здоров'я, спроможний ефективно сприяти формуванню безпечної поведінки підростаючого покоління при виконанні творчих проектів. Необхідно озброїти майбутнього вчителя трудового навчання та технологій знаннями щодо загальних закономірностей виникнення небезпек, їх властивостей, наслідків їх впливу на організм людини, основ захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання, вміннями, необхідними для розробки та реалізації засобів та заходів здорових і безпечних умов життя і діяльності, бажання і здатності розглядати предмет що вивчається з орієнтацією на школу [3].

Таким, чином, підґрунтям для формування безпечної поведінки є система взаємопов'язаних наукових і емпіричних знань, умінь і навичок, що необхідні для формування мотиваційно-вольового, змістовного, операційного компонентів готовності студентів, майбутніх вчителів трудового навчання та технологій, до формування в учнів при роботі над творчими проектами культури безпечної поведінки.

Список використаної літератури

1. Богданова Г. Підготовка вчителів до формування в учнів життєвих навичок / Г. Богданова // Здоров'я та фізична культура. – 2007. – № 9. – С. 6–7.
2. Горашук В. П. Теоретичні підходи до формування культури здоров'я школярів / В. П. Горашук // Безпека життєдіяльності. – 2005. – № 5. – С. 58–61.
3. Єресько О. Особливості змісту шкільного предмета «Основи здоров'я» / О. Єресько // Безпека життєдіяльності. – 2005. – № 2. – С. 56–59.
4. Маханько О.А. Технологія проектування як ефективний засіб формування життєвих компетентностей учнів. – Кривий Ріг, 2017 – 37 с.
5. Неведомська Є. Формула здоров'я: сторінка методиста / Є. Неведомська // Основи здоров'я та фізич. культура. – 2007. – № 5. – С. 20–23.
6. Таранова О., Челах Г. Система роботи здоров'язбереженого навчального процесу // Завуч.

ТАНЦЮВАЛЬНО-РУХОВА ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я

*Гладіліна О. О.
м. Полтава*

Анотація. У статті надано стислий аналіз виникнення танцювально-рухової терапії, описуються основні можливості її використання для підтримки та зміцнення здоров'я людини.

Ключові слова: танцювально-рухова терапія, здоров'є, зажим, танок.

З другої половини ХХ ст. активно вивчається взаємозв'язок тілесного та ментального – тіла та психіки. Великий внесок у розвиток науки про взаємозв'язок тіла та психіки вніс неофрейдист Вільгельм Райх, який вважається фундатором тілесно-орієнтованої психотерапії. Він розробляв концепцію м'язових зажимів («панцирів»). Панцир складається з 7 сегментів, кожен з яких стримує відповідні реакції відреагування (очі – плач; горло – плач, крик, гнів; шия – крик, гнів, плач; груди, плечі, руки – сміх, гнів, любов, печаль; діафрагма – сильний гнів, соціальні жахи, відраза; живіт / спина та талія – злість, неприязнь / жах нападу, жах бути спійманим; таз – стримання потреби в отриманні задоволення). Цікаво, що, наприклад, індійське вчення про чакри має однакові принципи з теорією В. Райха, а саме, що «проблеми» на чакрах, нестача енергії у тілі людини призводить до фізичних та психологічних захворювань.

К. Г. Юнг вважав, що танок – це засіб для вираження «активної уяви», що дозволяє дійти до несвідомого шару для його аналізу. Олександр Лоуен велику увагу приділяв диханню. Він вважав, що ускладнене дихання блокує рух енергії у тілі та заважає спонтанним проявам людини. Остаточну інтеграцію психоаналізу та вільного танцю модерн приписують Меріан Чейз, яка стала використовувати рух з метою розуміння та зміни психічного стану людини. Працюючи з пацієнтами психіатричної лікарні, М. Чейз отримала значні результати, а вже наприкінці 40-х років танцювально-рухова терапія (ТРТ) була визнана спілкою психіатрів та психологів [3]. ТРТ досліджує те, яким чином емоції та почуття людини проявляються у різних тілесних станах, та орієнтується на їх усвідомлення та наступне вивільнення їх з тіла.

Отже, ТРТ заснована на ідеї взаємозв'язку тіла та психіки людини, вона ґрунтується на думці, що психічний стан впливає на фізичну форму. ТРТ допомагає зняти напруження, звільнитись від втоми за допомогою руху. До того ж заняття танцювальними вправами розвивають та зберігають гнучкість, рухливість, координацію, музичність, почуття ритму, чинять позитивний вплив на серцево-судинну систему [1]. За даними досліджень [2], заняття танцями у порівнянні із заняттями спортом є значно кращою профілактикою хвороби Альцгеймера та Паркінсона, є профілактикою деменції, а також уповільнюють процеси старіння мозку. Танцювальні рухи знімають м'язові зажими, звільняють від нервових навантажень та стресів, є рішенням у сучасній проблемі гіподинамії. Танок підвищує настрій, самопочуття та працездатність в цілому. Повертаючись до теорії В. Райха стосовно м'язових зажимів, варто зазначити, що вони викликають відповідні хвороби, на підтримання цих зажимів витрачається певна енергія. Метою ТРТ є вивільнення емоцій та зняття відповідних їм зажимів у тілі, а отже ТРТ має оздоровчу функцію.

ТРТ вважають особливо корисним методом у роботі з людьми, які страждають